

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Інститут підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Кафедра теорії права, конституційного та приватного права

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ОК.04 ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВОВИХ НОРМ»

Освітньо-наукова програма –	Право
Рівень вищої освіти –	третій (освітньо-науковий)
Галузь знань –	08 Право
Спеціальність –	081 Право
Вид дисципліни –	обов'язкова
Мова викладання –	українська

Інформація про викладача
доктор юридичних наук,
професор
БАЛИНСЬКА Ольга Михайлівна
olga_bal@ukr.net

Львів
2022

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії права, конституційного та приватного права (протокол від 20 травня 2022 року № 13)

Розробник (викладач)
професор кафедри теорії права,
конституційного та приватного права
доктор юридичних наук, професор

_____ Ольга БАЛИНСЬКА

Проблеми тлумачення правових норм: силабус навчальної дисципліни. Львів:
Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 9 с.

1. Характеристика дисципліни	
Семестр навчання	1 семестр
Обсяг	4 кредити ЄКТС 120 академічних годин
Анотація	Предметом вивчення навчальної дисципліни є юридична природа механізму тлумачення, його змістовний та функціональний зміст, кваліфікація і впорядкування способів та видів тлумачення, способи розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства та прийняття єдиного нормативного акта, який би систематизував та регламентував головні аспекти інституту тлумачення у праві.
Мета вивчення дисципліни	Мета навчальної дисципліни – поглибити й систематизувати знання аспірантів (ад'юнктів) щодо розуміння суті і характеру перебігу процесів, що відбуваються у правовій системі держави, та механізм їх відтворення у нормативно-правових актах, які вони здобули під час отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» і «магістр». Основні завдання вивчення дисципліни – допомогти здобувачам наукового ступеня доктора філософії у вирішенні проблемних питань стосовно експертного оцінювання змісту й ефективності застосування норм права, а також навчити використовувати отримані наукові знання у юридичній практиці.
2. Програмні компетентності та результати навчання здобувача за ОНП «Право»	
Інтегральні компетентності	- здатність вирішувати комплексні проблеми у сфері професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, - продукувати нові теоретичні та прикладні ідеї, - приймати відповідні організаційні та управлінські рішення у сфері правничої освіти або юридичної практики, - переосмислення наявних і створенням нових цілісних знань.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність критичного осмислення і творчого пошуку раціональних шляхів вирішення актуальних світоглядних та прикладних проблем юридичної науки і практики ЗК 2. Здатність кваліфікувати явища і події правової дійсності, а також розуміти характер процесів, що відбуваються у правовій системі держави як галузевій структурі ЗК 3. Здатність знаходити, відбирати, інтегрувати й систематизувати інформацію за певним напрямом і генерувати на її основі нові ідеї ЗК 4. Здатність застосовувати закони логіки в процесі інтелектуальної діяльності ЗК 5. Здатність вивчати іноземний досвід і працювати у міжнародному просторі; вміння адаптуватися до полікультурного контексту у професійній сфері ЗК 9. Здатність кваліфіковано формулювати результати власних наукових пошуків і усвідомлювати соціальну та громадянську відповідальність за них

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності(ФК)	СК 1. Здатність формулювати наукову проблему, обирати оптимальні методи для власного дослідження, аналізувати й узагальнювати його результати, СК 2. Здатність виконувати самостійні оригінальні дослідження у певній галузі права та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, СК 3. Здатність експертно оцінювати і тлумачити чинні нормативно-правові акти й розробляти пропозиції щодо їх удосконалення, СК 4. Здатність кваліфіковано аналізувати правильність застосування нормативно-правових актів у різних сферах юридичної практики, СК 5. Здатність розуміти механізми впливу законодавства на різні сфери суспільних відносин, бачити прогалини і проблеми та моделювати варіанти їх усунення, СК 7. Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки та консультації в конкретних юридичних випадках і ситуаціях, СК 8. Здатність приймати обґрунтовані та ефективні стратегічні рішення з питань правозастосовної діяльності, СК 9. Здатність зіставляти правові норми в межах інституту, галузі, системи права, а також різних правових систем, СК 10. Здатність практично застосовувати знання і норми чинного законодавства у дослідницько-пошуковій, науково-педагогічній, організаційно-управлінській та юридично-прикладній діяльності.
№ Програмних результатів за ОНП	Програмні результати навчання з навчальної дисципліни
ПРН 1	Застосовувати сучасні педагогічні та психологічні методики в управлінській, педагогічній, науковій чи юридичній практиці
ПРН 2	Адаптувати новітні теорії, концепції, підходи щодо розуміння сутності та специфіки категорій приватного та публічного права до різних галузей юриспруденції, а також тенденції розвитку сучасних правових сімей – до правової системи України
ПРН 3	Аналізувати ефективність процесів державотворення та функціонування державно-правового механізму, прогнозувати їх перспективи
ПРН 5	Застосовувати теоретичні знання для побудови моделей вирішення (у тому числі процесуального забезпечення) прикладних проблем приватного права
ПРН 6	Демонструвати навички організаційно-правового регулювання адміністративної юстиції та процедур провадження у справах про адміністративні правопорушення
ПРН 7	Діагностувати стан злочинності в державі, аналізувати перспективи реалізації сучасної державної політики, спрямованої на запобігання та протидію вчиненню протиправних дій
ПРН 8	Критично оцінювати чинне вітчизняне кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство і знати практику їх застосування
ПРН 9	Аналізувати механізми впливу оперативно-розшукового законодавства на суспільні відносини, грамотно застосовувати систему оперативно-розшукових сил, засобів і методів
ПРН 10	Долучатися новими теоретичними, прикладними і комплексними ідеями до виконання поставлених завдань із дотриманням стандартів професійної етики і системи загальнолюдських цінностей

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усьо го	у тому числі			усьо го	у тому числі		
		л	с	с.р.			л	с
Тема 1. Особливості розуміння процесу тлумачення правових норм	8	2		6	8	-		8
Тема 2. Герменевтика як методологічний напрям у юриспруденції	8	2		2	4	10		2
Тема 3. Формування і сприйняття змісту правових норм	8	2	2	6	6	-	-	6
Тема 4. З'ясування як самостійний процес пізнання змісту правових норм	10	2		6	10	2	2	8
Тема 5. Способи з'ясування дійсного змісту правових норм	8	2	2	6	10	8		
Тема 6. Телеологічний та історичний способи тлумачення	10	2		6	8	8		
Тема 7. Специфічні ознаки тлумачення-роз'яснення	8	2	2	6	8	2	2	6
Тема 8. Суб'єкти тлумачення правових норм в Україні	10	2		6	8	2		6
Тема 9. Тлумачення правових норм як вид юридичної діяльності	8	2	2	4	10	2		6
Тема 10. Правосуддя як спосіб тлумачення правових норм	8	2	2	4	8	2	6	
Тема 11. Прагматичні аспекти тлумачення норм права	8	2	-	6	8	2	2	6
Тема 12. Тлумачення правових норм і мова права	8	2	-	6	6	6		
Тема 13. Правова культура і тлумачення правових норм	8	2	-	6	10	2		8
Тема 14. Державна політика і тлумачення права	10	2	2	6	10		2	8
Екзамен								
Усього годин	120	28	14	78	120	16	8	96
Види навчання	Лекції, семінарські заняття, самостійна робота							
Методи контролю	Поточний контроль, екзамен							
Попередні навчальні дисципліни (Пререквізити)	ОК 02. Філософія ОК 05. Комунікативна стратегія законотворчої і законодавчої діяльності ОК 06. Методологія сучасного правознавства							

Супутні та наступні навчальні дисципліни (Постреквізити)	БК 01. Актуальні проблеми філософії права
4. Організація навчання і контролю	
Проведення занять та консультацій	Усі аспіранти (ад'юнкти) незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта (ад'юнкта) і освітньо-науковою програмою ЛьвДУВС. Аудиторні заняття проводяться за розкладом відповідної групи у вказаних аудиторіях. Пропуски занять відпрацьовуються. Консультації проводяться за розкладом консультацій викладача, розміщеним на інформаційному стенді (сайті) кафедри за адресою: м. Львів, вул. Городоцька, 26 (або через e-mail викладача).
Відпрацювання пропущених занять	Відповідно до Положення про підготовку науково-педагогічних та наукових кадрів у ЛьвДУВС, порядок і критерії поточного оцінювання успішності визначаються робочою програмою з кожної навчальної дисципліни і можуть різнитися залежно від специфіки предмета вивчення та методики викладання. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу ЛьвДУВС основними формами індивідуального відпрацювання здобувачами вищої освіти пропущених занять або отриманих незадовільних оцінок є: – усно під час безпосереднього спілкування із науково-педагогічним працівником з питань, передбачених планом практичного (лабораторного) чи семінарського заняття, яке відповідно було пропущене чи, на якому була одержана незадовільна оцінка. – письмово у формі підготовки та захисту реферату по одному з питань теми пропущеного заняття чи заняття, на якому була одержана незадовільна оцінка. Реферат є індивідуальним завданням, виконується здобувачем вищої освіти власноручно доступним для розуміння почерком обсягом 8–10 сторінок основного тексту (зберігається на кафедрі до початку наступного семінару). – письмово у формі розв'язання тестових завдань з питань теми пропущеного заняття чи заняття, на якому була одержана незадовільна оцінка. – виконання практичних (лабораторних) завдань з питань теми пропущеного заняття чи заняття, на якому була одержана незадовільна оцінка – вирішення тестових завдань або інших творчо-аналітичних завдань шляхом застосування комп'ютерних технологій з питань теми пропущеного заняття чи заняття, на якому була одержана незадовільна оцінка. Відповідно до затвердженого графіку відпрацювання відбуваються кожного понеділка з 13.00 до 15.00, або у формі відеоконференцій із застосуванням засобів дистанційного навчання Moodle
Допуск до підсумкового контролю	Здобувач вищої освіти допускається до підсумкового контролю у разі отримання мінімум однієї позитивної оцінки за кожен програмний результат навчання та має відпрацьовані пропущені практичні, семінарські заняття, а також отримані під час їх проведення незадовільні оцінки (відповідно до Положення ЛьвДУВС «Про організацію освітнього процесу»)

Система оцінювання	Оцінювання рівня досягнення програмних результатів навчання проводиться шляхом поточного та підсумкового оцінювання. Поточне оцінювання застосовується для вивчення рівня досягнення програмних результатів навчання на семінарських, практичних заняттях, за виконання (підготовку) рефератів та тестових завдань з використанням відповідних критеріїв та бальної шкали. Критеріями проходження здобувачем вищої освіти поточного оцінювання має бути отримання ним обов'язково мінімум однієї позитивної оцінки за кожен програмний результат навчання з ОНП у процесі поточного оцінювання. Оцінювання знань та умінь на семінарських і практичних заняттях здійснюється за п'ятибальною шкалою за такими критеріями: Оцінка «Відмінно» виставляється, якщо питання розкрито повністю, аспірант (ад'юнкт) вільно орієнтується в матеріалі на рівні творчого використання. Оцінка «Добре» виставляється, якщо питання розкрито повністю, аспірант (ад'юнкт) добре орієнтується в матеріалі на рівні аналогічного відтворення. Оцінка «Задовільно» виставляється, якщо питання розкрито не повністю, аспірант (ад'юнкт) посередньо орієнтується в матеріалі та допускає суттєві помилки. Оцінка «Незадовільно» виставляється, якщо питання не розкрито або розкрито неповністю, а аспірант (ад'юнкт) не орієнтується або погано орієнтується в матеріалі та робить принципові помилки. Оцінювання рівня підготовки та виступу з рефератом здійснюється за п'ятибальною шкалою за такими критеріями: Оцінка «Відмінно» виставляється, якщо тема реферату розкрита повністю на рівні творчого використання останніх публікацій з теми, матеріал викладено змістовно, логічно та лаконічно; під час відповідей на запитання аспірант (ад'юнкт) вільно орієнтується в матеріалі; реферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Оцінка «Добре» виставляється, якщо тема реферату розкрита повністю на рівні аналогічного відтворення, матеріал викладено змістовно, логічно та не завжди лаконічно; під час відповідей на запитання аспірант (ад'юнкт) добре орієнтується в матеріалі; реферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Оцінка «Задовільно» виставляється, якщо тема реферату розкрита не повністю, матеріал викладено не змістовно та з порушенням логічного зв'язку; під час відповідей на запитання аспірант (ад'юнкт) посередньо орієнтується в матеріалі та допускає суттєві помилки; реферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Оцінка «Незадовільно» виставляється, якщо тема реферату не розкрита або розкрита неповністю та матеріал викладено не змістовно та не логічно; під час відповідей на запитання аспірант (ад'юнкт) не орієнтується або погано орієнтується в матеріалі та робить принципові помилки. Оформленість реферату немає значення. Оцінювання рівня засвоєння матеріалу за результатами проведення тестового завдання здійснюється за п'ятибальною шкалою за такими критеріями: Оцінка «Відмінно» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 90-100% завдань. Оцінка «Добре» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 71-89% завдань. Оцінка «Задовільно» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 60-70% завдань.
---------------------------	--

	Оцінка «Незадовільно» виставляється, якщо здобувач вищої освіти дав правильну відповідь на 0-59% завдань. Підсумкове оцінювання рівня засвоєння програмних результатів навчання проводиться у формі екзамену за 100-бальною шкалою.
Шкала підсумкового оцінювання	Відображена у Таблиці 1 Положення про організацію освітнього процесу ЛьвДУВС https://www1.lvduvs.edu.ua/uk/lvsuia/legal-framework/principle.html
Академічна доброчесність	Академічна доброчесність учасників освітнього процесу формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності з урахуванням норм «Положення про антиплагіатну систему у Львівському державному університеті внутрішніх справ» затвердженого наказом ректора ЛьвДУВС від 02.06.2020 № 126 https://www1.lvduvs.edu.ua/uk/lvsuia/legal-framework/principle.html та листа Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 № 1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти».
5. Літературні та інформаційні джерела	
Основна література	1. Балинська О.М. Проблеми тлумачення правових норм: посібник Львів: ЛьвДУВС, 2021. 392с. 2. Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох. Право України. 2017. № 3. С. 126-136. 3. Власов Ю.Л. Проблеми тлумачення норм права: монографія. Київ, 2001. 180 с. 4. Настасяк І.Ю. Тлумачення правових норм: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 336 с. 5. Опомяк С. Теорія тлумачення правових норм. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 4. С. 122-127. 6. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-те вид. Київ: Алерта, 2021. 528 с. 7. Сухонос В. Теорія права і держави: підручник. Київ: Університетська книга, 2018. 544 с. 8. Тетарчук В. І. Теорія держави і права: навчальний посібник для підготовки до іспитів. 2021. 184 с. 9. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2017. 208 с. 10. Сливка С.С. Проблеми філософії права: навчальний посібник. Харків: Право, 2015. 192 с.
Методичне забезпечення	1. Гончаров В. Від старої теорії тлумачення до нової: основні виклики та рішення. Філософія права і загальна теорія права. 2014. № 1-2. С. 53-69. 2. Гончаров В. Динамічне тлумачення юридичних норм. Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрНУ / Редкол.: П.М. Рабінович та ін. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 27. Львів: СПОЛОН, 2013. 252 с. 3. Гончаров В.В. Офіційне тлумачення юридичних норм як засіб встановлення і трансформації їх змісту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2012. 18 с. 4. Грищук О.В., Заболотна Н.Я. Юридична техніка творення та

	тлумачення нормативно-правових договорів: теоретико-правовий вимір: монографія. Хмельницький: Хмельн. ун-т управління та права, 2017. 214 с. 5. Кадикало О.І. Офіційне тлумачення норм Конституції і законів конституційними судами (на прикладі України та країн СНД): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2010. 20 с. 6. Капліна О. В. Телеологічне (цільове) тлумачення норм кримінально-процесуального права. Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. Харків, 2011. № 4. С. 170–182. 7. Коханюк Т. С. Поняття та види правил і прийомів системного тлумачення кримінального закону. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2011. № 2. С. 280-289. 8. Коханюк Т. С. Про окремі способи тлумачення закону: історичний ракурс. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2009. № 3. С. 1–11. 9. Мармазов В. Про телеологічне (цільове) тлумачення Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Право України. 2004. № 1. С. 26–29. 10. Михайлович Д. М. Офіційне тлумачення закону: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2003. 17 с. 11. Ротань В.Г., Самсін І.Л., Ярема А.Г. та ін. Новітнє вчення про тлумачення правових актів: навч. посібник; відп. ред. В.Г. Ротань. Харків: Право, 2013. 752 с. 12. Федик С.Є. Особливості тлумачення юридичних норм щодо прав людини (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини та Конституційного Суду України): автореф. дис. канд... юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2002. 20 с. 13. Чулінда Л. І. Юридіко-лінгвістичне тлумачення текстів нормативно-правових актів: дисертація канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2003. 228 с. 14. Юдін З.М. Тлумачення договору: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2004. 19 с.
Інформаційні ресурси	1. Вікіпедія – Вільна енциклопедія (http://uk.wikipedia.org). 2. Офіційне Інтернет-представництво Президента України (http://www.president.gov.ua). 3. Сайт Верховної Ради України (http://www.rada.gov.ua). 4. Верховний Суд (https://supreme.court.gov.ua). 5. Офіційний веб-портал «Судова влада в Україні» (http://court.gov.ua) 6. Єдиний державний реєстр судових рішень (http://reyestr.court.gov.ua) 7. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (http://www.ombudsman.gov.ua) 8. Урядовий портал – єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (http://www.kmu.gov.ua). 9. Міністерство внутрішніх справ України (http://www.mvs.gov.ua). 10. Національна поліція України (https://www.npu.gov.ua). 11. Міністерство освіти і науки України (http://www.mon.gov.ua). 12. Міністерство юстиції України (https://minjust.gov.ua/ua) 13. База даних законодавства України (http://www.zakon.rada.gov.ua) 14. Бібліотека Верховної Ради України (http://lib.rada.gov.ua). 15. Державна науково-технічна бібліотека України (http://gntb.gov.ua). 16. Наукова бібліотека Національно університету «Києво-

	Могилянська академія» (http://www.library.ukma.edu.ua). 17. Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника (http://www.lsl.lviv.ua). 18. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (http://www.nbuv.gov.ua). 19. Електронна бібліотека юридичної літератури (http://www.pravoznaves.com.ua) 20. Бібліотека Українського католицького університету (http://ucu.edu.ua/research/library/). 21. Бібліотека Львівського державного університету внутрішніх справ (https://www.lvduvs.edu.ua/elektronnyi-kataloh) 22. Електронний інституційний репозитарій Львівського державного університету внутрішніх справ (http://dspace.lvduvs.edu.ua)
6. Опитування щодо якості викладання	
Опитування проводиться після завершення навчання в он-лайн режимі, посилання буде надано перед опитуванням	